

VII. KRONIKA

POLSCY HISTORYCY PAŃSTWA I PRAWA NA XIII MIĘDZYNARODOWYM KONGRESIE NAUK HISTORYCZNYCH

W dniach 16 - 23 sierpnia 1970 r. odbył się w Moskwie XIII Międzynarodowy Kongres Nauk Historycznych z udziałem ponad 3000 uczestników — w tym około 170 Polaków. Prace kongresowe toczyły się, podobnie jak na dawniejszych kongresach, w różnych większych i mniejszych zespołach (por. Sprawozdanie z XIII Kongresu w Wiedniu w 1965 r., CPH, XVIII, 1 1966, s. 290 i n.). Stosunkowo nieliczna grupa polskich historyków prawa (5 osób) z natury rzeczy zainteresowana była przede wszystkim obradami i pracami dwóch organizacji historycznoprawnych, afiliowanych do Międzynarodowego Komitetu Nauk Historycznych (CISH), mianowicie Międzynarodowego Stowarzyszenia Historii Państwa i Prawa (*Association Internationale d'Histoire du Droit et des Institutions* — AIHDI) oraz Międzynarodowej Komisji Historii Instytucji Reprezentacyjnych i Parlamentarnych (*Commission Internationale pour l'Histoire des Assemblées d'États*).

Zanim omówimy prace powyższych dwóch organizacji zwrócić należy uwagę na udział polskich historyków państwa i prawa w innych zespołach kongresowych.

1. W sekcji historii średniowiecznej w dniu 18 VIII referat prof. Gaines Post (USA) pt. *Sovereignty and its Limitations in the Middle Ages (1150 - 1350)* wywołał żywą wymianę zdań, do której włączył się gruntownym polemicznym wystąpieniem prof. J. Baszkiewicz. W tejże sekcji, w dniu 19 VIII toczyła się ogólna dyskusja nad 7 referatami poświęconymi tematyce „feudalizmu jako zjawiska historycznego i społecznego oraz jako metody produkcji”. W dyskusji zabierali głos prof. J. Bardach i doc. S. Russocki.

2. W sekcji historii najnowszej prof. B. Leśnodorski przedstawił w dniu 20 VIII referat pt. *Éléments juridiques et administratifs dans les transformations de l'État moderne*. Referat ten wykazał m. in. istnienie istotnych braków, i to w skali światowej, w dziedzinie badań nad historią administracji. Wywołał on żywą dyskusję i uchwalenie przez zgromadzonych postulatów powołania do życia specjalnej komisji międzynarodowej, która zajmowałaby się szeroko pojętą historią administracji. Komisja taka winna skupiać nie tylko znawców historii prawa administracyjnego, ale i historyków, zarówno jak i prawników reprezentujących różne dyscypliny prawnicze i historyczne — zainteresowanych problematyką historii administracji. Uchwała powyższa spotkała się następnie z gorącym poparciem ze strony Międzynarodowego Stowarzyszenia Historii Państwa i Prawa (AIHDI por. niżej) oraz akceptacją Międzynarodowego Komitetu Nauk Historycznych (CISH). W związku z tym prof. Leśnodorski otrzymał formalny mandat podjęcia prac nad zorganizowaniem Międzynarodowej Komisji Historii Administracji.

3. W kolokwium zorganizowanym przez Towarzystwo Studiów Robespierrowskich, poświęconym zagadnieniu „patriotyzmu i nacjonalizmu w Europie na przełomie 18 i 19 w., wystąpił z referatem dotyczącym Polski prof.

B. Leśnodorski. Na kolokwium tym powołano do życia Międzynarodową Komisję Badań nad okresem W. Rewolucji Francuskiej i Cesarstwa. Prof. Leśnodorski został jednomyślnie wybrany do 10-osobowego komitetu organizacyjnego i pierwszego prezydium tej Komisji.

A. OBRADY COMMISSION POUR L'HISTOIRE DES ASSEMBLÉES D'ÉTATS
W WARSZAWIE I W MOSKWIE

Tegoroczna sesja Commission, która odbyła się w Moskwie, w ramach XIII Kongresu Nauk Historycznych, w dniach 21 - 22 VIII, stanowiła kontynuację sesji, która rozpoczęła się poprzednio — w Warszawie, w dniach 10 - 13 VIII. (por. informacje o sesji warszawskiej: CPH, XXII, 1, s. 281 - 2).

Funkcje organizatora i gospodarza sesji warszawskiej przypadły polskiej grupie członków Commission, zorganizowanej w Komisję Historii Parlamentaryzmu przy Komitecie Nauk Historycznych PAN, przy czym szczególnie zasłużył się jej sekretarz doc. S. Russocki (po śmierci prof. K. Grzybowskiego przewodnictwo Komisji objął prof. M. Szczaniecki).

W sesji warszawskiej wzięło udział — poza uczestnikami polskimi — 24 badacze obcych. Wygłoszono i przedyskutowano 11 referatów, z których trzy przedstawiła Polska. Mianowicie doc. S. Russocki zajął się typologią zgromadzeń przedstanowych; prof. K. Górski omówił narodziny reprezentacji politycznej szlachty w Europie środkowoschodniej; dr I. Biskupowa przedstawiła problematykę archiwum Stanów Pruskich.

Żywa wymiana poglądów odbywała się w atmosferze prawdziwie kameralnej, w salach Instytutu Historycznego U.W., oddanych do użytku Commission przez jej członka, dyrektora Instytutu, Prof. A. Gieysztora. Uczestnicy sesji podejmowani byli lampką wina przez Rektora U.W. oraz przez Dyrektora Biura Sejmu PRL w gmachu sejmowym. W dniach 12 - 13 VIII goście zagraniczni odbyli wycieczkę do Krakowa i Pieskowej Skały.

Moskiewska sesja, której gospodarzem był prof. L.V. Czerepnin, zorganizowana została przy aktywnym współudziale polskich członków Commission. Na sesji tej wygłoszono i przedyskutowano 11 referatów, z których jeden został przedstawiony przez Polaka. Mianowicie prof. J. Bardach zajął się problematyką parlamentaryzmu litewskiego po Unii Lubelskiej.

Na posiedzeniu administracyjnym dokonano wyboru nowego zarządu. Członkowie przyjęli z żalem rezygnację prof. Lousse'a (Belgia), tak bardzo zasłużonego współzałożyciela Komisji i długoletniego jej sekretarza, a następnie przewodniczącego — z zajmowanego stanowiska i uchwalili: uczcić go nadaniem mu godności prezesa honorowego. Na stanowisko przewodniczącego wybrany został prof. A. Marongiu (Włochy), jednym z wiceprzewodniczącym został wybrany prof. J. Bardach, sekretarzami wybrani zostali prof. Koenigsberger (Stany Zjednoczone) ponownie oraz prof. Bónis (Węgry). Na posiedzeniu tym dokonano również wyboru nowych członków Commission. I tak dotychczasowe grono 11 polskich członków Commission powiększone zostało o dalszych 6 osób, jednomyślnie wybranych. Nowo powołanymi członkami zostali: profesorowie — W. Czapliński, J. Gierowski, A. Vetulani, docenci — W. Bartel, S. Salmonowicz oraz dr I. Biskupowa.

Referaty wygłoszone na obu sesjach wydane zostaną jako kolejny tom serii: *Études présentées à la Commission Internationale pour l'Histoire des Assemblées d'États* — staraniem Polskiej Komisji Historii Parlamentaryzmu — w Warszawie.

Uchwalono również, by księga ta poświęcona została pamięci zmarłych polskich członków Commission i jej współzałożycieli na Międzynarodowym Kongresie Nauk Historycznych w Warszawie w 1933 r. — profesorów: S. Kutrzeby, W. Konopczyńskiego, Z. Wojciechowskiego, M. Z. Jedlickiego oraz K. Grzybowskiego. Dodać należy, że zaplanowano zorganizowanie następnej sesji Commission w 1972 r. na Węgrzech w Alba Regia — z okazji 750-lecia Złotej Bulli Węgierskiej; będzie ona poświęcona europejskim kartom wolnościowym.

B. OBRADY ASSOCIATION INTERNATIONALE D'HISTOIRE DU DROIT
ET DES INSTITUTIONS (AIHDI)

Międzynarodowe Stowarzyszenie Historyków Państwa i Prawa (AIHDI) zorganizowało w ramach kongresu moskiewskiego sesję naukową w dn. 20 VIII oraz posiedzenie administracyjne w dniu 21 VIII.

Przedmiotem posiedzeń naukowych był temat: *Les Rapports entre le Gouvernement Central et les Gouvernements Locaux*. W związku z nim przedstawiono cztery referaty:

1. A. H. M. Jones (Kanada), *Rome and the Provincial Cities*; 2. H. Thieme (NRF), *Das Heilige Römische Reich und seine Glieder*; 3. R. Villers (Francja), *Le problème de l'administration régionale en Europe au XVIII-e s.*; 4. E. Martiré (Argentyna), *El Federalismo en America Latina (XX siglo)*

Szczególnie żywą dyskusję wywołał referat Prof. Thieme.

Posiedzenie administracyjne miało charakter statutowego „walnego zebrania” AIHDI. Polskę reprezentował prof. M. Sczaniecki, a udział w posiedzeniu ponadto brał prof. J. Bardach — jako wiceprzewodniczący AIHDI. Na posiedzeniu tym powołano nowy 16-osobowy skład zarządu AIHDI. Przewodniczącym pozostał nadal prof. J. Gaudemet (Francja). Ponownie wybranymi zostali ponadto m. in. prof. J. Bardach jako jeden z wiceprzewodniczących, prof. Feenstra (Holandia) jako sekretarz i prof. Gilissen (Belgia) jako skarbnik.

Przewodniczący omówił wszystkie bieżące prace AIHDI, m. in. poinformował o niedawno wydanym staraniem AIHDI *Repertorium Bibliographicum institutionum et sodalitatum iuris historiae*, o wydawanym przez AIHDI *Bulletin d'Information de l'Association Internationale d'Histoire du Droit et des Institutions*, o pracach nad wydaniem międzynarodowego *Repertorium* historyków prawa.

Na posiedzeniu tym przedyskutowana została również wyżej omówiona sprawa inicjatywy polskiej — powołania do życia międzynarodowej komisji historii administracji, która winna ukonstytuować się jako zespół afiliowany do AIHDI — podobnie jak na przykład *Société Jean Bodin*.

Udział polskich historyków państwa i prawa w dotychczasowych pracach AIHDI oraz w samym kongresie moskiewskim, podobnie jak i w wyżej omówionych pracach *Commission pour l'Histoire des Assemblées d'États* — uznać należy za pozytywny i wysoce dla nauki polskiej pożyteczny. Od daty uruchomienia AIHDI w Padwie w 1961 r. Polska odgrywała w AIHDI poważną rolę, zwłaszcza dzięki udziałowi w jej pracach i inicjatywom prof. J. Bardacha jako członka zarządu, a następnie wiceprzewodniczącego. Powierzenie prof. Leśnodorskiemu zorganizowania międzynarodowego zespołu historii administracji stanowi nowe osiągnięcie, świadczące o umocnieniu pozycji polskiej nauki historii państwa i prawa w międzynarodowym ruchu historycznoprawnym.

SYMPOZJUM HISTORYKÓW PAŃSTWA I PRAWA W KOŁOBRZEGU

I

W dniach od 7 do 9 września 1970 r. odbyło się w Kołobrzegu sympozjum historyków państwa i prawa. Wzięło w nim udział 57 pracowników naukowo-dydaktycznych, reprezentujących wszystkie ośrodki uniwersyteckie oraz Zakład Historii Państwa i Prawa IH PAN. Sympozjum zostało zorganizowane przez Stały Sekretariat Zjazdów Historyków Państwa i Prawa, przy szczególnych staraniach prof. dra Jana Wąsickiego i doc. dra Jerzego Wisłockiego.

Tematyka naukowa sympozjum koncentrowała się na problematyce roli państwa i prawa w życiu gospodarczym, a porządek obrad plenarnych obejmował nadto referat o planie badań naukowych na lata 1971 - 1975 oraz informację o pracach i planach redakcyjnych Czasopisma Prawno-Historycznego. Ponadto toczyły się obrady w trzech sekcjach.

Po otwarciu obrad przez prof. dra Jana Wąsickiego, przewodniczącego Stałego Sekretariatu Zjazdów, prof. dr Juliusz Bardach przedstawił sylwetkę naukową zmarłego prof. dra Konstantego Grzybowskiego, a prof. dr Kazimierz Orzechowski wygłosił pośmiertne wspomnienie o prof. dr Sewerynie Wysłouchu. Zebrani uczcili chwilą ciszy pamięć zmarłych profesorów.

Problematykę naukową zjazdu reprezentowało pięć referatów poświęconych polityce gospodarczej władców i państw. Były to referaty:

1. doc. dra Henryka Kupiszewskiego pt. *Dioklecjan jako organizator życia gospodarczego*; 2. prof. dra Kazimierza Orzechowskiego pt. *Problem polityki gospodarczej Polski od XVI w. do czasów Oświecenia*; 3. doc. dra Jerzego Wisłockiego pt. *Prawo gospodarcze na tle rozwoju ekonomicznego Polski w XVI - XVIII w.*; 4. doc. dra Stanisława Grodzkiego pt. *Polityka ekonomiczna przełomu XVIII i XIX wieku oraz jej konsekwencje ustrojowe dla ziem polskich*; 5. prof. dra Bogusława Leśnodorskiego pt. *Państwo prawnospołeczne czy państwo autorytatywne w polityce gospodarczej II Rzeczypospolitej*.

Wszystkie referaty wywołały żywą dyskusję, której przebieg wskazał na to, jak bardzo trafnie została dobrana tematyka naukowa Zjazdu i jak bardzo aktualna okazała się wymiana zdań historyków prawa na temat polityki gospodarczej państwa.

Nurt organizacyjno-naukowy reprezentował na sympozjum referat prof. dra Jana Baszkiewicza pt. *Plan badań naukowych na lata 1971 - 1975* oraz informacja o bieżących pracach oraz planach redakcyjnych Czasopisma Prawno-Historycznego złożona przez redaktora naczelnego CPH, prof. dra Michała Szczanieckiego.

Przedmiotem obrad w trzech sekcjach specjalistycznych były zagadnienia związane z nauczaniem przedmiotów historycznoprawnych. Na posiedzeniu sekcji historyków państwa i prawa doc. dr Jerzy Senkowski przedstawił projekt programu wykładu i podręcznika *Historii ustroju Polski na tle porównawczym (XVIII - XX w.)* dla I roku Zawodowego Studium Administracyjnego, a prof. dr Jan Wąsicki omówił tematykę i organizację seminariów dyplomowych na ZSA i magistrskich na SA z historii administracji. Sekcja romanistyczna obradowała nad referatem dra Władysława Bojarskiego o możliwościach udoskonalenia ćwiczeń z prawa rzymskiego. W sekcji historii doktryn politycznoprawnych dyskutowano nad podręcznikiem J. Baszkiewicza i F. Ryszki pt. *Historia doktryn politycznych i prawnych*. Dyskusję zagał doc. dr Henryk Olszewski. Zjazd uchwalił wnioski, które podajemy poniżej w pełnym brzmieniu.

Na zakończenie obrad delegacja historyków państwa i prawa, w skład której weszli byli kombataneci i więźniowie obozów koncentracyjnych, złożyła wiązaną kwiatów na cmentarzu poległych w walkach o wyzwolenie miasta.

II

WNIOSKI PRZYJĘTE NA SYMPOZJUM HISTORYKÓW PAŃSTWA I PRAWA
W KOŁOBRZEGU

Ogólnopolskie sympozjum państwa i prawa w Kołobrzegu w dniach 7-9 września 1970 r. po wysłuchaniu i przedyskutowaniu pięciu referatów poświęconych roli państwa i prawa w procesach przemian gospodarczych, referatu o planie badań naukowych na lata 1971-75, po omówieniu na sekcjach specjalistycznych projektu programu wykładu historii ustroju Polski XIX i XX w. na Zawodowym Studium Administracyjnym, kwestii ćwiczeń i kollokwiów z prawa rzymskiego, po przedyskutowaniu podręcznika J. Baszkiewicza i F. Ryszki *Historia doktryn politycznych i prawnych* oraz po wysłuchaniu na plenum referatu o planie prac redakcyjnych Czasopisma Prawno-Historycznego, przyjęło następujące wnioski:

1. Uczestnicy sympozjum wyrażają głębokie przekonanie o potrzebie stałych zjazdów historyków prawa, odbywających się co 2-3 lata, które łącząc problematykę badawczą z naukowo-organizacyjną i sprawami dydaktyki uniwersyteckiej pozwalają na przedyskutowanie węzłowych i aktualnych problemów nauki historycznoprawnej, przyczyniają się do kształtowania opinii środowiska prawnohistorycznego w najżywiej obchodzących je sprawach oraz umożliwiają bezpośredni kontakt pomiędzy historykami państwa i prawa różnych ośrodków i generacji, ułatwiając w szczególności integrację młodego pokolenia naukowców w całość środowiska polskich historyków prawa.

2. Następne sympozjum proponuje się poświęcić problemowi: *Wiec-rada-sejm-parlament*. Problematyka ta — zdaniem uczestników sympozjum — odpowiada rosnącemu zainteresowaniu dziejami parlamentaryzmu polskiego, sytuując go na tle porównawczym i możliwie szeroko uwzględniając zagadnienie teoretyczne istotne dla historii zgromadzeń reprezentacyjnych. Opracowanie szczegółowego programu tego sympozjum porucza się stałemu sekretariatowi zjazdów historycznoprawnych w porozumieniu z dyrektorami instytutów historii prawa oraz z mającą powstać komisją historycznoprawną przy Zarządzie Głównym Polskiego Towarzystwa Historycznego. Sympozjum to powinno doprowadzić do przygotowania i wydania tomu studiów poświęconych dziejom parlamentaryzmu, pod egidą Sejmu PRL, władze którego należy zainteresować naszą inicjatywą.

3. W zakresie planowania badań historycznoprawnych uczestnicy sympozjum, stwierdzając z zadowoleniem osiągnięte postępy, wypowiadają się za dalszą specjalizacją badawczą ośrodków z uwzględnieniem potrzeb regionalnych i jej konkretyzacją wokół problemów wymagających intensywnych badań.

Rozwijając w dalszym ciągu prace badawcze nad historią państwa i prawa oraz doktryn politycznoprawnych XIX i XX w., podkreślając ich naukową wagę i społeczną aktualność, a także podejmując w szerszym niż dotąd zakresie badania nad początkami i utrwaleniem władzy ludowej, należy pamiętać o całości dziejów państwa i prawa i historii doktryn oraz kształcić kadry naukowe tak, by zapewnić także — w odpowiednich proporcjach — przygotowanie młodych pracowników nauki dla badań nad problematyką starożytności i średniowiecza.

4. Uczestnicy sympozjum zwracają się do władz Polskiej Akademii Nauk z gorącym apelem o utrzymanie i następnie rozbudowę odrębnej jednostki zajmującej się historią państwa i prawa oraz historią doktryn politycznoprawnych, która znikła w nowym schemacie organizacyjnym Instytutu Historii PAN. Utrzymanie jej uzasadnia w pełni dotychczasowy dorobek Zakładu Historii Państwa i Prawa działający do 1961 r. w Instytucie Nauk Prawnych, a odtąd w Instytucie Historii PAN, a w szczególności prowadzona przez Zakład seria wydawnictw źródłowych

Pomniki Prawa Polskiego, seria monografii *Studia nad Historią Prawa*, będące organem Zakładu Czasopismo Prawno-Historyczne (wydawane od 1948 r.). Prowadzone przez Zakład prace w zakresie opracowania wielkich syntez, jak daleko posunięta *Historia państwa i prawa polskiego* oraz zainicjowana *Historia doktryn politycznych i prawnych* stanowią dostateczną rację dalszego istnienia i rozwoju tej placówki. Zakład Historii Państwa i Prawa IH PAN stanowi odpowiednik jednostek poświęconych badaniom historii państwa i prawa istniejących w akademiach wszystkich niemal krajów socjalistycznych. Jego likwidacja stanowiłaby niepowetowaną szkodę dla nauk historycznych i prawnych, przerywając tradycję istniejącą od chwili powstania Polskiej Akademii Umiejętności, a potem od powołania Polskiej Akademii Nauk.

5. Uczestnicy sympozjum zwracają się do Zarządu Głównego Polskiego Towarzystwa Historycznego o powołanie przy Zarządzie Głównym PTH komisji historycznoprawnej na wzór istniejących już komisji historii wojskowości, historii gospodarczej, historii morskiej, historii najnowszej i innych. Zadaniem takiej komisji, opartej na sekcjach historii prawa w poszczególnych oddziałach PTH oraz na zasadzie reprezentacji wszystkich ośrodków uniwersyteckich, byłoby:

a) stworzenie ram działalności społeczno-naukowej środowiska historycznoprawnego w Polsce poprzez koordynację i popieranie inicjatyw zmierzających do intensyfikacji badań i upowszechniania ich wyników;

b) organizacja sympozjum i zjazdów historyków prawa w skali krajowej;

c) tworzenie form dla reprezentacji polskiej nauki historyczno-prawnej na forum międzynarodowym.

6. Po przedyskutowaniu projektu programu Zawodowego Studium Administracyjnego uczestnicy sympozjum wypowiedzieli przekonanie o wielkiej wadze, jaką posiada w kształceniu kultury prawnopolitycznej i światopoglądowym uformowaniu studentów ZSA, jedyny na tym Studium przedmiot historyczny, jakim była dotąd historia ustroju Polski XIX i XX w. Biorąc pod uwagę program Studium i potrzeby dydaktyki na nim, uczestnicy sympozjum są zdania, że zakres i program tego przedmiotu powinny ulec pewnym przekształceniom. W szczególności powinien on skoncentrować się na historii ustroju ze szczególnym uwzględnieniem dziejów administracji oraz objąć elementy porównawcze. Początek wykładu powinien sytuować się u schyłku dawnej Rzeczypospolitej, by ukazać punkt wyjścia dla dalszych przekształceń nowożytnego ustroju i administracji na ziemiach polskich. Dlatego przyjęto propozycję zmiany nazwy przedmiotu na *Historia ustroju Polski na tle porównawczym (XVIII - XX w.)* i uchwalono zwrócić się do Ministerstwa Oświaty i Szkolnictwa Wyższego o akceptację tej zmiany oraz zatwierdzenie przedyskutowanego projektu programu.

Doceniając potrzebę badań historii administracji, zwłaszcza Polski Ludowej, w jej aspekcie zarówno terytorialnym, jak i rzeczowym oraz zainteresowanie nią terenowych organów władzy, sympozjum wypowiada się za potrzebą utworzenia we wszystkich ośrodkach historycznoprawnych seminariów dyplomowych na ZSA i magisterskich na SA z wykorzystaniem w tym zakresie doświadczeń Instytutu Historii Państwa i Prawa UAM.

7. Wnioski sekcji romanistycznej o charakterze bardziej szczegółowym, proponuje się zaakceptować i potraktować jako część składową niniejszych wniosków.

WNIOSKI SEKCJI ROMANISTYCZNEJ

1. Nauka prawa rzymskiego ma zasięg światowy i na całym świecie przeżywa w ostatnich dziesiętkach lat okres bujnego rozwoju. Romanisci polscy uczestniczą w tym procesie, czego dowodem są publikacje krajowe i zagraniczne. W obrębie obozu socjalizmu, romanistyka polska wypracowała sobie miejsce przodujące, w ro-

manistyce europejskiej i światowej stanowi ważne ogniwo rozwojowe. Romaniści polscy widzą realne szanse dalszej intensyfikacji swojego udziału w światowym ruchu naukowym.

2. Nauczanie prawa rzymskiego powinno być odbiciem stanu badań naukowych; spełnia ono poważną rolę w programie studiów prawniczych jako element kształtowania ogólnej kultury prawniczej, a w szczególności jako historyczne wprowadzenie w problemy współczesnego prawa i procesu cywilnego.

3. Skuteczność nauczania przedmiotu jest uzależniona od maksymalnego wysiłku personelu nauczającego w kierunku przełamywania rzeczywistych trudności studentów, które wynikają głównie z niedostatecznej znajomości języka łacińskiego i subtelności charakteru problemów cywilistycznych.

4. Dla realizacji tak pojętych zadań naukowych i dydaktycznych, romaniści polscy deklarują ze swej strony wolę optymalnej intensyfikacji swoich możliwości i wysiłków, z drugiej jednak strony oczekują również pomocy ze strony władz.

A. Ze swej strony romaniści widzą następujące możliwości usprawnienia swoich dotychczasowych wysiłków poprzez:

a) koordynację zaopatrzenia bibliotecznego zakładów w kosztowną literaturę naukową z importu poprzez stworzenie stałej, wzajemnej informacji o posiadanych zasobach i nabytkach,

b) podjęcie wysiłków nad pomnożeniem i uatrakcyjnieniem pomocy dydaktycznych, takich jak próby nowych ujęć syntetycznych, przygotowanie zbiorów i tłumaczeń na język polski tekstów źródłowych do prowadzenia ćwiczeń;

c) koordynację całego procesu dydaktycznego w tym sensie, ażeby ćwiczenia były przede wszystkim pomocą dla studenta w przyswajaniu trudnego materiału z wykładów i podręczników, a ocena wyników ćwiczeń stanowiła współczynnik ostatecznej oceny egzaminacyjnej.

B. Ze swej strony romaniści oczekują:

a) Zwiększenia możliwości importu literatury zagranicznej dla utrzymania kontaktu z nauką światową i bieżącego uzupełniania księgozbiorów, które odbudowały się ze zniszczeń wojennych i rozwinęły tak pomyślnie w Polsce Ludowej. Stan obecny, w którym zakłady prawa rzymskiego otrzymują minimalne przydziały pozycji importowanych stwarza poważne trudności w utrzymywaniu koniecznego kontaktu ze światowym ruchem naukowym.

b) Przydzielenia nowych staży i etatów asystenckich, z uwzględnieniem specyfiki przedmiotu, w którym utrzymanie ciągłości rozwoju kadrowego ma wyjątkowe znaczenie, a proces kształcenia młodej kadry jest mozolny i długotrwały. Prawo rzymskie po raz pierwszy w swej historii w Polsce ma właśnie teraz realną szansę wyjścia z chronicznego stanu dyscypliny naukowej pod względem kadrowym deficytowej, i to bardzo niewielkim kosztem 2-3 nowych etatów asystenckich w ciągu najbliższych lat, w skali krajowej.

c) Umożliwienie większego niż dotąd udziału w kongresach i zjazdach międzynarodowych, a młodej kadrze naukowej w szczególności odbywania stażów krajowych i długoterminowych pobyków szkoleniowych za granicą (w proporcji 1-2 wyjazdy szkoleniowe na rok w skali całego kraju).

EWA BORKOWSKA-BAGIEŃSKA (Poznań)

ZJAZD SOCIÉTÉ D'HISTOIRE DU DROIT W TULUZIE

Doroczny zjazd Towarzystwa p.n. Journées Internationales d'Histoire du Droit odbył się w Tuluzie w dniach od 27 do 31 maja 1970 r. Współorganizatorami zjazdu były także Commission Internationale pour L'Histoire des Anciennes Assemblées

d'Etats oraz południowofrancuskie towarzystwo historii prawa krajów prawa pisanego. Mimo poważnej konkurencji, jaką stanowią w roku bieżącym obrady Kongresu Historycznego w Moskwie, do Tuluzy, obok licznych historyków prawa z całej Francji, przybyło ponad 30 uczestników zagranicznych reprezentujących 12 krajów. Wśród gości przeważali Hiszpanie i Holendrzy. Tematyka obrad pozostawała tradycyjnie pod wpływem zainteresowań romanistycznych i mediewistycznych. Warto przecież zanotować otwierający nowe perspektywy techniki badawczej referat R. Metza (Strasburg) *L'ordinateur au service des sources du droit canonique* oraz stanowiące wyraz nowszych prądów w zakresie historii społecznej referaty G. Sicarda (Tuluza) *Pratique juridique et comportements sociaux. Une enquête sur les contrats de mariage au XIX siècle*, komunikaty Malafosse'a (Paryż) czy G. Freche'a (Montpellier). Gościwym gospodarzem obrad był Wydział Prawa i Nauk Ekonomicznych w Tuluzie z profesorami Ourliakiem i Sicardem na czele.

DOKTORAT HONORIS CAUSA PROFESORA DRA JANA WĄSICKIEGO

W dniu 6 października 1970 r. odbyła się na Wydziale Prawa Uniwersytetu im. Marcina Lutra w Halle—Wittenberg uroczystość nadania doktoratu *honoris causa* profesorowi drowi Janowi Wąsickiemu, kierownikowi Zakładu Historii Państwa i Prawa Polskiego XIX i XX w. Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Badania naukowe prof. dra Jana Wąsickiego, koncentrujące się wokół ustroju ziem polskich pod zaborem pruskim, wzbudzały od dawna żywe zainteresowanie i uznanie historyków niemieckich. Profesor dr Jan Wąsicki przyczynił się w dużej mierze do ożywienia kontaktów pomiędzy dwoma zaprzyjaźnionymi Uniwersytetami.

Uroczystość nadania doktoratu *honoris causa* miała miejsce w dniu XXI rocznicy powstania Niemieckiej Republiki Demokratycznej. W dzień poprzedzający uroczystość prof. dr Jan Wąsicki wygłosił wykład na temat kształtowania się władzy ludowej w PRL.

HENRYK OLSZEWSKI (Poznań)

HABILITACJA DRA STANISŁAWA PŁAZY Z HISTORII PAŃSTWA I PRAWA POLSKIEGO

Dnia 16 lutego 1970 r. odbyło się posiedzenie Rady Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie, poświęcone zakończeniu przewodowi habilitacyjnego dra Stanisława Płazy, adiunkta przy Zakładzie Historii Państwa i Prawa Polskiego, Instytutu Historyczno-Prawnego UJ.

Dr Stanisław Płaza urodził się 8 XI 1927 r. w Jarosławicach (byłe województwo tarnopolskie). Gimnazjum ukończył w Krakowie, po czym w latach 1950 - 1954 odbył studia na Wydziale Prawa UJ. W latach 1955 - 1957 odbył czteroletni staż naukowy w Archiwum Państwowym Miasta i Województwa Krakowskiego, po czym w r. 1957 przeszedł do pracy w charakterze asystenta przy Katedrze Historii Państwa i Prawa Polskiego UJ. W 1964 r. doktoryzował się pod kierunkiem prof. Adama Vetulaniego na podstawie pracy pt. *Sądy wójtowskie we wsiach Sądcecczyzny od XVI do XVIII wieku*.

Zainteresowania naukowe dra Stanisława Płazy koncentrują się głównie wokół dwóch zagadnień, a mianowicie: historii społeczno-prawnej, w szczególności dziejów

prawa chłopskiego w Polsce feudalnej oraz historii ustroju politycznego epoki demokracji szlacheckiej. Pierwszemu zagadnieniu — oprócz pracy doktorskiej — poświęcił dr Stanisław Płaza szereg publikacji, wśród których na pierwsze miejsce wysuwa się obszerne wydawnictwo *Księgi sądowej wsi Iwkowej 1581-1809* (Pomniki Prawa Polskiego, dział II tom VI, Wrocław 1969). Studia jego w zakresie historii ustroju politycznego demokracji szlacheckiej podsumowuje praca pt. *Próby reform ustrojowych w czasie pierwszego bezkrólewia, 1572-1574* (Kraków 1969), która też stanowiła podstawę do ubiegania się o stopień docenta.

Recenzentami pracy byli: prof. dr Zdzisław Kaczmarczyk (UAM), prof. dr Władysław Sobociński (UW), prof. dr Konstanty Grzybowski (UJ) oraz prof. dr Adam Vetulani (UJ). Z uwagi na zły stan zdrowia nie wziął udziału w kollokwium habilitacyjnym prof. dr Władysław Sobociński. Wszyscy recenzenci zgodnie podkreślili, iż praca habilitacyjna dra Stanisława Płazy posiada wysoką wartość naukową, w pełni odpowiada wymogom stawianym pracom tego typu i może służyć za podstawę przewodu habilitacyjnego.

Po zakończeniu dyskusji odbyło się głosowanie, w czasie którego Rada Wydziału Prawa i Administracji UJ jednomyślnie przyjęła kollokwium habilitacyjne i również jednomyślnie nadała drowi Stanisławowi Płazie stopień docenta w zakresie Historii państwa i prawa polskiego.

STANISŁAW GRODZISKI (Kraków)

OBRONA PRACY DOKTORSKIEJ MGRA ADAMA LITYŃSKIEGO

W dniu 28 IV 1970 r. odbyła się przed Radą Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Śląskiego publiczna dyskusja nad pracą doktorską mgra Adama Lityńskiego, st. asystenta Instytutu Historii Państwa i Prawa, pt. *Rozwój organów szlacheckiego samorządu gospodarczego w Małopolsce do roku 1717*. Była to pierwsza obrona pracy doktorskiej na tym Wydziale. Promotorem pracy był prof. dr Jan Baszkiewicz (UŚI), recenzentami prof. dr Zdzisław Kaczmarczyk (UAM), doc. dr hab. Stanisław Grodziski (UJ) i doc. dr hab. Karol Jonca (UWrocł.).

W tajnym głosowaniu Rada Wydziału Prawa i Administracji UŚI nadała jednomyślnie mgrowi Adamowi Lityńskiemu stopień naukowy doktora nauk prawnych.

JÓZEF CIAGWA (Katowice)

OBRONA PRACY DOKTORSKIEJ MGRA ANDRZEJA WÓJTOWICZA

Uchwałą Rady Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Wrocławskiego im. B. Bieruta z dnia 18 czerwca 1970 r. nadany został stopień doktora nauk prawnych mgrowi Andrzejowi Wójtowiczowi, st. asystentowi Instytutu Historii Państwa i Prawa Uniwersytetu Śląskiego. Doktorant przedstawił rozprawę pt. *Ustawodawstwo monarsze w doktrynie postglosatorskiej*.

Promotorem pracy był prof. dr Jan Baszkiewicz (UŚI), a recenzentami prof. dr Leszek Winowski (UWrocł.) i doc. dr hab. Jan Malarczyk (UMCS).

W tajnym głosowaniu Rada Wydziału Prawa i Administracji UŚI nadała jednomyślnie mgrowi Andrzejowi Wójtowiczowi stopień naukowy doktora nauk prawnych.

JÓZEF CIAGWA (Katowice)

